СТАН ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ, ОСНОВ МЕДИЧНОГО ПРАВА, ОСНОВ ПРАВОЗНАВСТВА, ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Метою аналізу є визначення стану викладання навчальних дисциплін «Історія України», «Історія та культура України», «Основи медичного права» і «Основи правознавства», результативності освітнього процесу та рівня сформованості в здобувачів освіти ключових компетентностей і ціннісних орієнтирів, які мають значення не лише для засвоєння навчальних предметів, а й для становлення відповідального, критично мислячого та професійно комунікативного майбутнього медичного працівника.

Для здійснення об'єктивної і суб'єктивної оцінки стану викладання предметів проаналізовано анкетування студентів, оцінку викладачів циклової комісії щодо відвіданих занять, співбесіди та виступи викладачів на засіданнях ЦК.

Особливістю викладання історії України, історії та культури України в медичному коледжі є необхідність поєднання загальноосвітнього змісту з професійним контекстом. Історичні знання допомагають здобувачеві освіти розуміти розвиток українського суспільства, державності, культури, науки, освіти та медицини, усвідомлювати цінність людського життя, відповідальності, професійної честі й громадянської позиції.

Основні завдання аналізу стану викладання історії України, історії та культури України такі:

- оцінити організацію та зміст викладання історії України відповідно до освітньої програми;
- визначити рівень засвоєння здобувачами освіти ключових компетентностей щодо історичних понять, подій, процесів і причинно-наслідкових зв'язків тощо;
- проаналізувати сформованість умінь працювати з історичними джерелами, фактами, картами, документами та візуальними матеріалами;
- визначити рівень розвитку критичного мислення, аргументованого висловлення власної думки та культури дискусії;
- простежити зв'язок історичних знань із майбутньою професійною діяльністю здобувачів освіти спеціальностей «Медсестринство» та «Стоматологія ортопедична»;
- визначити напрями подальшого вдосконалення методики викладання та підвищення якості освітніх результатів.

Історію України та історію і культуру України викладає Данилко Володимир Миронович, стаж роботи в коледжі 10 років, загальний стаж 29 років, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії, працює над методичною проблемою «Використання проблемного навчання в процесі викладання історії»

Критерії якості викладання історії України, історії та культури України

Критерій	Що оцінюється	Очікуваний результат
Знання	знання подій, понять, діячів, дат, процесів	цілісне розуміння історичного розвитку України
Аналітичний	причини, наслідки, взаємозв’язки	уміння пояснювати, порівнювати й робити висновки
Джерелознавчий	робота з документами, картами, свідченнями	критичне опрацювання інформації
Комунікативний	усне й письмове аргументоване висловлення	культура професійного та громадянського спілкування
Компетентнісний	перенесення знань у практичні ситуації	застосування історичних знань у професійному контексті

Викладання історії України та історії і культури України здійснюється з орієнтацією на системне засвоєння навчального матеріалу та формування не лише предметних знань, а й умінь, необхідних для подальшого навчання та професійного становлення. У роботі викладач доцільно поєднує пояснення нового матеріалу з проблемними запитаннями, аналізом історичних джерел, роботою з візуальними матеріалами, дискусіями, порівняльними завданнями та ситуаціями, що потребують аргументованого висновку.

Важливим показником стану викладання історії України та історії і культури України є перехід від відтворення інформації до її осмислення. Здобувач освіти має не тільки знати, коли і що відбулося, а й розуміти, чому подія стала можливою, які мала наслідки, як її оцінюють різні джерела та яке значення вона має для сучасного українського суспільства.

Сильні сторони організації освітнього процесу під час викладання історії України та історії і культури України такі:

- компетентнісна спрямованість навчальних завдань;
- акцент на причинно-наслідкових зв’язках, а не механічному запам’ятовуванні дат;
- використання історичних джерел і завдань та їх критичне осмислення;
- формування навичок аргументації та участі в навчальній дискусії;
- можливість пов’язувати історичні процеси з розвитком української освіти, науки, медицини та громадянського суспільства.

Історія України та історія і культура України не є професійними дисциплінами медичного профілю, однак їх зміст створює важливе підґрунтя для формування загальних і професійно значущих якостей майбутнього фахівця. Через аналіз історичних подій здобувачі освіти вчаться працювати з інформацією, розрізняти

факт і судження, оцінювати надійність джерела, аргументувати позицію та відповідально ставитися до слова, формують позиції громадянина і патріота.

Для майбутніх медичних працівників особливого значення набувають цінності: повага до людської гідності, відповідальність за життя і здоров'я людини, толерантність, етичність, здатність до співпраці та усвідомлення суспільної ролі професії, позиція фахівця-громадянина.

Якість навчальних результатів проаналізовано комплексно: через знання, уміння, ставлення та здатність застосовувати набуте в новій ситуації. Тож важливими є не лише кількісні показники успішності, а й динаміка пізнавальної активності, самостійність, уміння аргументувати та працювати з інформацією. Середній бал успішності за результатами семестрового екзамену за 2026 рік – 1М 11 – 4,5; 1А 11 – 4,0; 1Ф 11 – 4,6; 1ЗТ – 4,3.

Основні індикатори результативності здобувачів освіти у 2026/2027 н.р. такі:

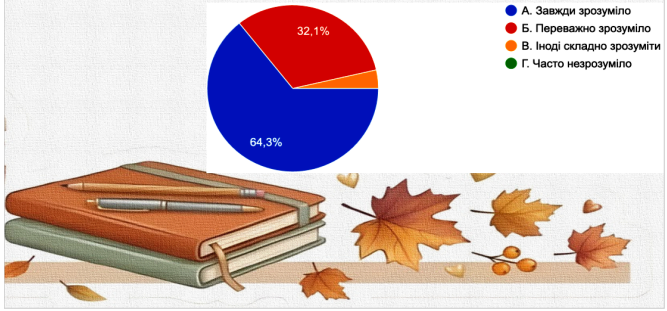
- здобувачі освіти відтворюють основний зміст навчального матеріалу та використовують історичну термінологію;
- уміють встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між історичними явищами;
- розрізняють факт, оцінне судження та інтерпретацію;
- здатні аналізувати фрагменти історичних документів та робити обґрунтовані висновки;
- беруть участь в обговоренні проблемних питань, дотримуючись культури діалогу;
- можуть пояснити значення історичних подій для розвитку українського суспільства, державності, культури та медицини.

Для подальшого підвищення якості викладання доцільно посилити практичну та дослідницьку складові освітнього процесу. Перспективним є регулярне використання мінікейсів, історичних документів, візуальних джерел, картографічних матеріалів, цифрових інструментів та завдань, наближених до реальних професійних комунікативних ситуацій, тож викладач Данилко В.М.

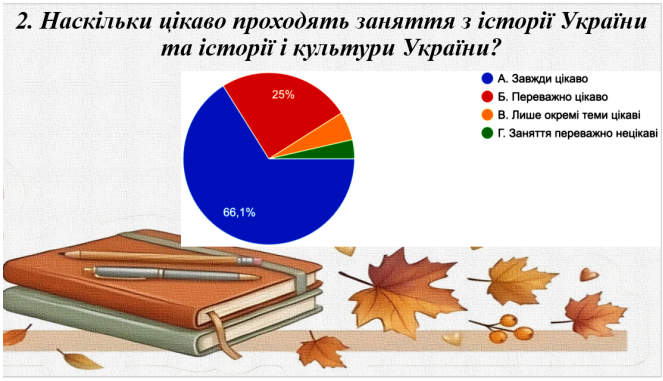
- розширює банк компетентнісних і проблемних завдань;
- систематично застосовує формувальне оцінювання та короткий зворотний зв'язок;
- створює міжпредметні завдання на перетині історії, української мови, культури, етики та медичних дисциплін;
- використовує мікродослідження, презентації, історичні кейси та роботу з джерелами;
- підтримує індивідуальну освітню траєкторію здобувачів освіти через диференційовані завдання;

Проаналізуємо результати анкетування здобувачів освіти щодо якості викладання та їх використання у педагогічній діяльності.

1. Наскільки зрозуміло викладач пояснює навчальний матеріал?

2. Наскільки цікаво проходять заняття з історії України та історії і культури України?

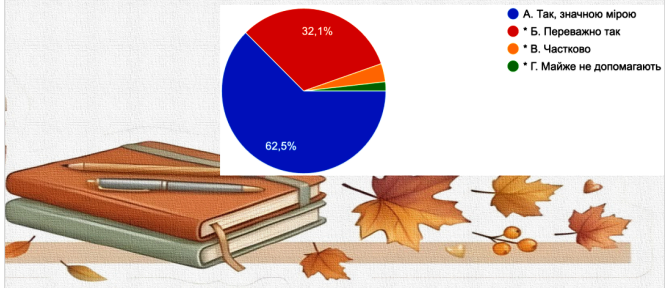
3. Чи використовує викладач різноманітні методи та форми роботи на заняттях?

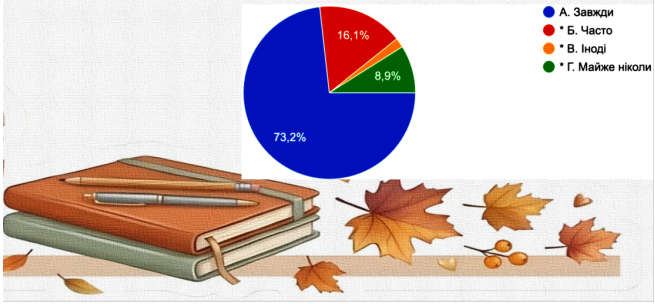
4. Наскільки доречно використовуються презентації, відео, карти, історичні документи та інші навчальні матеріали?

5. Чи допомагають заняття з історії України та історії і культури України краще розуміти історичні події, їхні причини та наслідки?

6. Чи маєте Ви можливість висловлювати власну думку, ставити запитання та брати участь в обговоренні?

7. Наскільки об'єктивно та зрозуміло оцінюються Ваші навчальні досягнення?

8. Чи отримуєте Ви від викладача пояснення щодо своїх помилок та рекомендації для покращення результатів?

Стан викладання історії України та історії і культури України слід враховувати як складову цілісного освітнього середовища медичного коледжу. Якісне викладання дисципліни забезпечує не лише засвоєння історичних знань, а й розвиток критичного мислення, комунікативних умінь, громадянської

відповідальності та ціннісних орієнтирів, важливих для майбутньої професійної діяльності.

Подальше вдосконалення роботи доцільно спрямувати на поглиблення компетентнісного підходу, посилення міжпредметних зв'язків та систематичне використання завдань, у яких здобувач освіти має застосувати знання, аргументувати рішення й продемонструвати власну позицію.

Медична освіта сьогодні має готувати не лише компетентного фахівця, який знає алгоритми діагностики, лікування та догляду за пацієнтом, а й професійно зрілу особистість, здатну діяти законно, відповідально, етично та людяно. Саме тому основи медичного права та основи правознавства в системі підготовки здобувачів освіти набувають особливого значення, бо медичне право в сучасній системі підготовки фахівця сфери охорони здоров'я перестало бути лише сукупністю правових норм, які необхідно запам'ятати. Для майбутньої медичної сестри, медичного брата, акушерки, фельдшера, фахівця стоматологічного профілю чи іншого медичного працівника правова компетентність є складовою професійної компетентності. Щоденна робота медичного працівника пов'язана з рішеннями, що мають не лише клінічні, а й правові, етичні та комунікативні наслідки.

Медичне право не варто сприймати лише як сукупність законів, нормативних документів і правових термінів. Це практичний інструмент професійної безпеки майбутнього медичного працівника. Тож ключові завдання під час викладання основ медичного права та основ правознавства — навчити здобувача освіти розуміти межі власних повноважень, права пацієнта, принципи конфіденційності, інформованої згоди, відповідальності та професійної етики, а головне — застосовувати ці знання в реальних професійних ситуаціях.

Саме тому якість викладання медичного права доцільно оцінювати не тільки за обсягом засвоєного матеріалу, а передусім за здатністю здобувача освіти застосувати правові знання в реальній професійній ситуації.

У коледжі дисципліну «Основи медичного права» та «Основи правознавства» у 2026/2027 н.р.для здобувачів освіти всіх спеціальностей викладає Ольга Василівна Кранг, викладачка вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, стаж роботи в коледжі 41 рік, загальний стаж 44 роки, працює над методичною проблемою «Метод проєктів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання на заняттях суспільних дисциплін». У 2025/2026 н.р. основи медичного права для спеціальності «Медсестринсво. Сестринська справа» викладала Ольга Кранг, а основи медичного права для спеціальності «Медсестринство. Лікувальна справа» та основи правознавства для спеціальності «Стоматологія. Стоматологія ортопедична» Володимир Данилко.

Такий широкий контингент здобувачів освіти визначає особливу відповідальність за зміст і методику викладання, адже правові знання мають бути адаптовані до майбутньої професійної діяльності різних медичних спеціальностей.

Стан викладання основ медичного права та основ правознавства розглядаю через три взаємопов'язані компоненти: зміст, методику та результат. Зміст дисципліни забезпечує розуміння основ правового регулювання медичної діяльності, прав і обов'язків пацієнта та медичного працівника, відповідальності, професійної таємниці, інформованої згоди, медичної документації, етичних аспектів і правових механізмів захисту.

Методична цінність дисциплін основ медичного права та основ правознавства полягає в можливості поєднати теоретичні положення з професійними ситуаціями. Для медичного коледжу особливо важливо, щоб здобувачі освіти розуміли практичний зв'язок між нормою права та конкретною дією: що сказати пацієнтові, яку інформацію можна повідомити, як діяти за відсутності згоди, як коректно зафіксувати факт, до кого звернутися в разі конфлікту.

Сильним компонентом сучасного викладання основ медичного права у викладачів Ольги Кранг, Володимира Данилка є проблемно-ситуаційний підхід. Обговорення кейсів дає змогу викладачам перевірити не механічне відтворення визначень, а правове мислення. Наприклад, ситуація щодо розголошення інформації про стан здоров'я або відмови пацієнта від медичного втручання змушує здобувача освіти одночасно враховувати право, професійну етику, комунікацію та безпеку пацієнта.

Вивчення медичного права будується навколо формування комплексу взаємопов'язаних компетентностей здобувачів освіти.

- **Правова компетентність.** Здатність орієнтуватися в основних правових нормах, розуміти права та обов'язки медичного працівника і пацієнта, визначати правомірність професійних дій.
- **Комунікативна компетентність.** Уміння професійно й коректно пояснювати пацієнтові його права, отримувати та уточнювати інформацію, вести діалог у складних або конфліктних ситуаціях.
- **Етична компетентність.** Здатність поєднувати правові вимоги з принципами людяності, поваги до гідності, недискримінації та конфіденційності.
- **Критичне мислення.** Уміння аналізувати професійну ситуацію, відокремлювати факт від припущення, визначати правові ризики та обирати обґрунтований алгоритм дій.
- **Цифрова компетентність.** Відповідальне поводження з персональними даними, електронною медичною інформацією, цифровими документами та інформацією про пацієнта.
- **Відповідальність і професійна автономність.** Готовність усвідомлювати наслідки власних рішень, діяти в межах професійних повноважень і своєчасно звертатися по допомогу у складних ситуаціях.

До сильних сторін викладання дисципліни «Основи медичного права» та «Основи правознавства» можна віднести її професійну спрямованість, можливість інтеграції з іншими освітніми компонентами, орієнтацію на практичні ситуації та необхідність постійного оновлення правової інформації. Важливо й те, що

дисципліна викладається для здобувачів освіти всіх спеціальностей, що створює можливість формувати єдину правову культуру майбутнього медичного працівника.

Водночас сучасні вимоги до освіти потребують постійного вдосконалення. Право змінюється, а отже, навчальний матеріал має регулярно актуалізуватися. Необхідно також посилювати практичну складову оцінювання: менше перевіряти лише відтворення інформації й більше оцінювати здатність застосувати її.

Перспективним є створення банку професійно орієнтованих кейсів з поступовим ускладненням: від визначення правової проблеми — до вибору алгоритму дій та аргументації рішення. Викладачка О. Кранг використовує рольові ситуації, мінісудові засідання, правові дебати, аналіз типових помилок у документах, роботу з нормативними джерелами та цифровими ресурсами.

Медичне право формує не тільки правову грамотність, а й систему професійних ціннісних орієнтирів. Закон стає дієвим лише тоді, коли за ним здобувач освіти бачить людину:

- повагу до людської гідності та життя;
- повагу до автономії пацієнта та його права на поінформований вибір;
- конфіденційність і відповідальне ставлення до інформації;
- недискримінацію та толерантність;
- академічна доброчесність і чесність;
- відповідальність за професійні рішення та дії;
- здатність визнавати помилку й діяти для мінімізації її наслідків;
- професійну культуру мовлення та комунікацію.

Для формування компетентностей викладачі О. Кранг і В. Данилко у своєму арсеналі мають активні та практикоорієнтовані методи:

- **Кейс-метод.** Аналіз конкретної професійної ситуації з визначенням правової проблеми, ризиків та алгоритму дій.
- **Рольова гра.** Моделювання діалогу «медичний працівник — пацієнт — родич — адміністрація», що розвиває правову та комунікативну компетентності.
- **Дебати та дискусії.** Обговорення спірних питань: межі автономії пацієнта, конфіденційність, професійна відповідальність.
- **Правовий аналіз ситуації.** Визначення норми, яка регулює конкретну професійну ситуацію, та обґрунтування рішення.
- **Ситуативні тренажери.** Короткі професійні сценарії, у яких студент має швидко обрати правомірний варіант дії.
- **Рефлексія.** Запитання «Що я зробив би як майбутній медичний працівник?», «Які наслідки матиме моє рішення?», «Яку цінність я захищаю?»

Ефективною на заняттях у Ольги Кранг є трирівнева модель побудови семінарськогозаняття. Перший рівень — правова норма: здобувачі освіти з’ясовують, що передбачає закон. Другий — професійна ситуація: студенти визначають, як ця норма працює в діяльності медичного працівника. Третій —

ціннісний рівень: здобувачі освіти пояснюють, яку професійну або людську цінність вони захищають своїм рішенням.

Не менш важливим є формування правової культури пацієнтоорієнтованої допомоги. Поважати гідність людини, право на інформацію, приватність, вибір і відмову від медичного втручання — це не додаткові моральні побажання, а складові професійної культури.

На заняттях із основ медичного права моделюються ситуації, максимально наближені до майбутньої практики: спілкування з пацієнтом і його родичами; конфліктну ситуацію; отримання інформованої згоди; роботу з конфіденційною інформацією; помилку в документації; звернення пацієнта зі скаргою; перевищення або неправильне розуміння професійних повноважень.

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти із основ медичного права спрямовано не лише на відтворення теоретичного матеріалу, а й на якість професійного рішення. Орієнтирами є такі критерії:

Критерій	**Що оцінюємо**	**Прояв результату**
Знання	Розуміння правових норм і понять	Правильно пояснює норму
Аналіз	Уміння визначити правову проблему	Виділяє ключові обставини
Застосування	Перенесення норми на професійну ситуацію	Обирає правомірний алгоритм
Цінності	Етичне обґрунтування рішення	Враховує гідність і права людини
Комунікація	Професійне мовлення	Коректно пояснює рішення
Відповідальність	Усвідомлення наслідків	Прогнозує правові та професійні ризики

Результати успішності за 2025/2026 н.р. основ медичного права 3М 9/1 – 4,1; 3М 9/2 – 4,4; 1М 11 – 4,1; 1Ф 11 – 4,3; 1ЗТ 11 – 4,2.

Викладачі основ медичного права і основ правознавства сьогодні — це не лише фасилітатори нормативної інформації, а й модератори сучасних знань. Їх роль полягає в організації освітнього середовища, у якому студенти вчаться мислити правово, говорити професійно, приймати рішення та нести за них відповідальність.

Проаналізуємо результати анкетування здобувачів освіти щодо якості викладання та їх використання у педагогічній діяльності.

1. Наскільки зрозуміло та доступно викладачі пояснюють складні медико-правові теми?
30%
16,7%
50%
□ Завжди зрозуміло та доступно
□ Здебільшого зрозуміло
□ Деякі теми потребують додаткового пояснення
□ Переважно незрозуміло
□ Важко відповісти

2. Чи використовуються під час занять реальні практичні кейси, судова практика та аналіз юридичних ситуацій у сфері охорони здоров'я?
13,3%
23,3%
10%
46,7%
□ Так, постійно та у достатній кількості
□ Використовуються, але хотілося б більше
□ Використовуються вкрай рідко
□ Зовсім не використовуються
□ Важко відповісти

3. Як ви оцінюєте рівень забезпечення навчальними та методичними матеріалами (презентації, нормативно-правові акти, методичні вказівки)?
40%
50%
□ Повністю забезпечений(а)
□ Основні матеріали наявні, але потрібні оновлення
□ Матеріалів недостатньо
□ Навчальні матеріали відсутні
□ Важко відповісти

4. Чи сприяє викладач створенню відкритої атмосфери для дискусій, запитань та обговорень на заняттях?
16,7%
80%
□ Так, завжди заохочує до діалогу
□ Часто, за потреби здобувачів
□ Рідко, переважно переважає монолог
□ Ні, дискусії не заохочуються
□ Важко відповісти

Важливо також, що вони формують у здобувачів освіти звичку перевіряти актуальність нормативної інформації, користуватися офіційними джерелами та не покладатися на випадкові публікації в соціальних мережах. Правова культура

майбутнього медичного працівника починається з академічної культури самого здобувача освіти.

Отже, основи медичного права та основи правознавства — це дисципліна не лише про закони. Це дисципліна про відповідальність, професійну гідність, безпеку пацієнта і самого медичного працівника. Її результатом має стати не просто студент, який знає визначення, а майбутній фахівець, який у складній ситуації здатний зупинитися, проаналізувати обставини, визначити правові межі своїх дій, захистити права пацієнта і діяти професійно.

Формування ключових компетентностей і ціннісних орієнтирів здобувачів освіти у процесі вивчення основ медичного права і основ правознавства — це важлива складова професійної підготовки майбутнього медичного працівника.

Формула сучасного викладання основ медичного права і основ правознавства є простою: «знати норму — розуміти ситуацію — діяти правомірно — зберігати людяність». Саме така модель допомагає поєднати правову компетентність із професійною культурою та цінностями медичної професії.